

Aluehallitus 03.02.2025

Lausunnon antaminen sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksestä laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävstä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Paananen Markus

Päätösehdotus

Hyvinvointialuejohtaja Svahn Sanna

Aluehallitus päättää antaa seuraavan lausunnon sosiaali- ja terveysministeriölle:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkemyksen mukaan voimassa olevan lainsäädännön turvaama paperittomien henkilöiden terveyspalveluiden taso on tarkoituksenmukainen, ja että voimassa olevat lait sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja rajat ylittävstä terveydenhuollosta tulee pitää ennallaan.

Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2022 lakimuutoksen, jonka myötä paperittomille henkilöille annettiin kiireellisten palveluiden lisäksi oikeus myös välttämättömiin terveyspalveluihin. Jatkossa, jos lakiesitys hyväksytään, oikeus välttämättömiin terveyspalveluihin koskisi vain laissa erikseen mainittuja paperittomien ryhmiä, eli sääntelyssä palattaisiin vuotta 2023 edeltävään tilaan.

Esityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tulisi pystyä arvioimaan, milloin on kyseessä välttämätön kiireetön hoito, jonka epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai vaarantaisi muun henkilön tai väestön terveyden. Säännös asettaa yksittäisille terveydenhuollon ammattilaisille suuren vastuun ja voi johtaa vaikeisiin rajanveto- ja tulkintakysymyksiin. Kiireellisen, kiireettömän ja välttämättömän hoidon erottaminen toisistaan ei ole yksiselitteistä, ja välttämättömien palveluiden yksikäsitteinen määrittely puuttuu. Myös henkilön maassaoloaika on asian luonteen takia vaikeasti arvioitavissa.

Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan pitkäaikaissairauksien hoidon tulisi kuulua myös laittomasti maassa oleskeleville tarjottavien palvelujen piiriin. Puute välttämättömässä kiireettömässä terveyspalvelussa voi johtaa tarpeeseen saada kiireellistä hoitoa, mikä voi inhimillisen kärsimyksen lisäksi aiheuttaa enemmän kustannuksia kuin ajoissa hoidettu sairaus. Välttämättömät kiireettömät terveyspalvelut tarjoamalla on mahdollista estää se, että hoidettava sairaus vaatii kallista erityistason hoitoa. Useiden pitkäaikaissairauksien välttämättömän kiireettömän hoidon antamatta jättäminen voisi johtaa vaikeiden tai vaikeahoitoisten ja kalliiden tautitapausten määrän lisääntymiseen.

Myönteisenä seikkana hallituksen esityksessä voidaan nähdä lasten ja raskaana olevien naisten erityisaseman huomioiminen.

Esityksen yhtenä tavoitteena on valtiontalouden ja julkisen terveydenhuollon kantokyvyn turvaaminen. Arvioiden mukaan Suomessa on noin 3 000–10 000 paperitonta henkilöä, joista suurin osa asuu pääkaupunkiseudulla. Paperittomien terveydenhuollon kokonaiskustannuksiksi on Suomessa arvioitu noin miljoona euroa, ja Kela korvasi hyvinvointialueille paperittomien hoidosta vuonna 2023 noin 300 000 euroa. Suhteutettuna hyvinvointialueiden kokonaisrahoitukseen paperittomien terveydenhuollon kustannukset ovat marginaaliset.

Esitetyssä lakimuutoksessa keskeiseksi tekijäksi terveydenhuollon järjestämisvastuun arvioinnissa muodostuu henkilön maassa olon laillisuuden selvittäminen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa hoidon tarvetta sekä hoito-oikeutta arvioivan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen tulisi tämän säädöksen perusteella pystyä arvioimaan sitä, minkälainen oleskelulupa tai suojeluasema henkilöllä on vireytettynä maahanmuuttovirastossa, missä käsittelyvaiheessa henkilön hakemusprosessi on, ja onko esimerkiksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettu täytäntöönpanokieltoa alemman oikeusasteen päätökseen, jonka perusteella henkilöllä olisi oikeus vastaanottopalveluihin, tai onko henkilölle määrätty maahantulokielto. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä ei ole tällaista osaamista tai koulutusta eikä pääsyä asian arvioimista mahdollistaviin rekisteritietoihin, mikäli sellaisia on kattavasti edes olemassa.

Esityksessä esitetään myös täsmennettäväksi rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettua lakia siten, että Kansaneläkelaitoksen olisi jatkossakin korvattava hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle myös laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille annettu hoito. Kansaneläkelaitoksen korvaamiin kustannuksiin olisi sisällytettävä myös terveydenhuollon asiakasmaksut, jotka nykykäytännön mukaan olisi laskutettava myös varattomaksi todetulta henkilöltä. Tämä johtaa turhiin perintäkuluihin ja lisää julkisen terveydenhuollon hallinnollista taakkaa. Haastavana voidaan nähdä, ettei eri asiakasryhmiä (56 a § ja 56 b §) kyetä ajanvarauksessa ja käytännön hoitotyössä tunnistamaan. Tunnistaminen onnistuisi todennäköisemmin, jos esimerkiksi Suomen viranomaisen myöntämä tilapäinen oleskelulupa voitaisiin helposti todentaa.

Käsittely

Päätös

Selostus

Hallituksen esityksessä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta ehdotetaan, että hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei jatkossa enää olisi lakisääteistä velvoitetta järjestää kiireellisen hoidon lisäksi välttämättömiksi arvioituja kiireettämiä terveydenhuollon palveluja ehdotetussa ulkomaalaislain 3 §:n 27 kohdassa tarkoitetulla tavalla laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille (HE 143/2024 vp).

Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän olisi kuitenkin järjestettävä laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille yksilölliseen lääketieteelliseen tarpeeseen arviointiin perustuva

välttämätön kiireetön hoito, jos sen epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta henkilön terveydentilan tai vamman vuoksi taikka jos sen epääminen vakavasti vaarantaisi muun henkilön tai väestön terveyden.

Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän tulisi nykytilaa vastaavasti järjestää laittomasti maassa oleskelevalle naiselle raskauteen liittyvät terveyspalvelut.

Lisäksi hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän tulisi edelleen järjestää laittomasti maassa oleskeleville lapsille tarvittavat terveydenhuollon palvelut saman laajuisina kuin hyvinvointialueen asukkaille.

Esityksessä esitetään myös täsmennettäväksi rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettua lakia siten, että Kansaneläkelaitoksen olisi jatkossakin korvattava hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle myös laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille annettu hoito.

Toimivalta

Hallintosäännön 42 §:n kohdan 24 mukaan aluehallitus päättää lausuntojen antamisesta koko hyvinvointialuetta koskevissa merkittävässä asioissa.

Liitteet

Oheismateriaali

- Lausuntopyyntö, Sosiaali- ja terveysministeriö, hallituksen esitys laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Tiedoksi

Täytäntöönpano

Päätöshistoria